

" TREBUIE SĂ MOR "
CASA CŪ SEMNĂTURI
DIN ISTORIA EVREILOR SĂTMĂRENI

Autor:
Rosa Erika Feleg
Centrul de excelență - Istorie
Clasa a X I - a F
Colegiul Național "Ioan Slavici"

Coordonator:
prof. Gabriela Silaghi

GHETOUL DE CONCENTRARE DIN MUNICIPIUL SATU MARE JUD. SATU MARE

În legătură cu executarea măsurilor generale adoptate de Guvernul Ungariei pentru internarea evreilor în lagăre și ghetouri, în cadrul municipiului Satu Mare, au fost implicați direct: primarul municipiului Csaka Laszlo, ajutorul de primar Rogozy Pap Zoltan și Pirnler Ernest, secretar general al Primăriei municipiului.

La 3 mai 1944, primarul Csaka Laszlo a emis ordinul nr. 12150/1944 cu următorul conținut: "Anunț pe toți evreii locuind pe teritoriul municipiului și obligați, conform ordonanței mele nr.12080 prez. (datată pe baza decretului 1610/1944 M.E.,n.n.), la purtarea semnului distinctiv, că începând de la data de 3 mai, ora 5 dimineața, nu-și pot părăsi locuința. Dintre acei evrei care nu locuiesc în cartierele desemnate drept "tabere evreiești" începând de la 4 mai până la noi dispoziții nu-și pot părăsi locuința decât zilnic de la orele 9 până la 11 inclusiv, că în acest timp să se îngrijească de apa de băut, alimentele strict necesare pentru existența lor. Cei care vor eluda această permisiune vor fi internați."

Conform măsurilor luate la 3 mai 1944 s-a declanșat acțiunea de stângere a evreilor. La această acțiune au participat personalul polițienesc și al jandarmeriei municipiului coordonați fiind de: Vitez Czegenyi Karoly, comandantul Poliției Satu Mare, lt.col. Demenyi Miklos, comandantul legiunii de jandarmi Satu Mare.

Întreaga populație evreiască din municipiu a fost internată în ghetou. Au fost adunați și internați toți evreii, fără nici o excepție, de la copii la adulți, oameni bolnavi; nu au făcut excepție nici acei evrei cu un grad ridicat de invaliditate.

În ghetoul situat într-un cartier al orașului, situația era insuportabilă pentru evreii adunați de prin toate colțurile

Anexa 17:Casa cu semnături de pe Strada Piata Pacii nr.1

CAP. VII CASA CU SEMNĂTURI

În Piața Păcii, lângă Biserica cu lanțuri, există o casă pe ale cărei cărămizi sute de evrei și-au scris numele și data nașterii, înainte de a fi deportați.

Se spune că în 1942, în drumul lor spre gara sătmăreană de unde erau duși cu tren spre lagărele de concentrare, câțiva evrei sătmăreni s-au oprit câteva minute. Ei au profitat de ocazie și au dorit să lase o amintire privind trecerea lor prin această lume. Ei și-au trecut numele pe cărămizile casei aflate în Piața Păcii nr. 1. Câteva sute de nume scrise de evrei care au plecat din oraș și poate nu s-au mai întors niciodată s-au păstrat acolo: "Jerkovits Marczi", "Postas Lajos - 1917", "dr. Kuncz Rozs - Szatmar 1878 17 V", "Leiszler Irma", "Neuman Erno", "Roth Jozsef - 1936", "dr. Bauer Jozsef", "Grunfeld Jozsef - 1919", "Lazar Pal - 1942", "Gluck Andor - 1917", "dr. Csavany", "Katz Harman", "Roth Jozsef", "dr. Ban Zsolt".

Printre semnături apar cuvintele "Mergem să murim" în limba maghiară.

Alexandru Marton a locuit în acest imobil și spune că semnăturile au existat și în urmă cu 50 de ani. Locatarul Eszenyi Zoltan este convins de realitatea legendei evreilor, auzind despre aceasta de la un bătrân care a locuit în casă. Fostul proprietar al imobilului era evreul Weisz.

E un semn convingător că acești oameni care s-au semnat au vrut să lase un mesaj celor rămași pe aceste meleaguri, iar când au plecat din oraș erau convinși ce soartă crudă îi așteaptă.

Anexa 22: "Herkovits 1917 iulie 7"

Anexa 23: "Trebuie sa mor"